

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قال الله تعالى:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُم تَطْهِيرًا﴾

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Beyt
Hakkında Şöyle Buyurmuştur:

**"Allah sadece siz Ehl-i Beyt'ten tüm
kötülükleri gidermek ve sizi tertemiz
kılmak ister."**

(Ahzâb / 33)

İKİ NAMAZI CEMETMEK

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِثْرَتِي أَهْلَ
بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا أَبَدًا، وَأَنْهُمَا لَنْ
يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

(ورد بصيغ متقاربة في صحيح مسلم، ج.٧، ص.١٢٢، سنن السدارمي، ج.٢،
ص.٤٣٢، مسند احمد، ج.٣، ص.١٤، ١٧، ٢٦، ٥٩، ج.٤، ص.٣٦٦، ٣٧١،
ج.٥، ص.١٨٢، مستدرک الحاكم، ج.٣، ص.١٠٩، ١٤٨، ٥٣٣، و...)

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:
“Ben sizin aranızda iki paha biçilmez emanet bırakıyorum: -Biri- Allah'ın kitabı ve -diğeri-
itratım, Ehl-i Beyt'im. Bu ikisine sımsıkı sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız. Bu
ikisi Kevser Havuzu'nun başında bana varıncaya kadar birbirinden ayrılmazlar.

(Bu hadis buna yakın tabirlerle şu kaynaklarda geçmektedir: Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmedî, c.4, s.14, 17, 26,
59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182; Müstedrek-i Hakim, c.4,
s.109, 148, 533 vs...)

İKİ NAMAZI CEMETMEK

Telif Heyeti
Dünya Ehl-i Beyt Kurultayı

Çeviren:
Mahmut ACAR

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı



نام كتاب: في رحاب اهل
البيت (ع) - 34
الجمع بين الصلاتين
نويسنده: گروه پژوهش -
عبدالرحيم الموسوي
مترجم: محمود عاچار
زبان ترجمه: تركي استانبولى

İKİ NAMAZI CEMETMEK

Yazan: Telif Heyeti –Dünya Ehl-i
Beyt Kurultayı

Mütercim: Mahmut Acar

Tashih: Fahrettin Altan

Gözden Geçiren: Murteza Turabi

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık,
Tercüme Bürosu

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2007

Yayımlayan: Dünya Ehl-i
aleyhimi's-selâm Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site : www.ahl-ul-bayt.org

E-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

| | |
|---|----|
| YAYINCININ ÖNSÖZÜ | 9 |
| GİRİŞ | 13 |
| 1. KONU: | 15 |
| <i>Namaz Vakitleri</i> | 15 |
| 2. KONU: | 20 |
| <i>İslam Mezheplerine Göre Namazları</i> <i>Birleştirilerek Kılmanın Hükmü Ve Nedenleri</i> | 20 |
| 3. KONU: | 27 |
| <i>Sihahlar Namazları Birleştirilerek Kılmayı</i> <i>Onaylamaktadır</i> | 27 |
| 4. KONU: | 33 |
| <i>Buhari Ve Müslim'in Şerhleri Sıkıntıya</i> <i>Düşülmemesi İçin Vatanda Namazların</i> <i>Birleştirilerek Kılınmasının Caiz Olduğunu İleri</i> <i>sürmüşlerdir</i> | 33 |
| 5. KONU: | 38 |
| <i>Namazların Kayıtsız Şartsız Birleştirilmesini</i> <i>Caiz Kılan Kanıtlar</i> | 38 |
| 6. KONU: | 42 |
| <i>Ehli-Beyt (a.s) Mezhebi Dışında, Ehl-i</i> <i>Sünnetin Sahih Kitaplarının Açıkladığı</i> <i>Rivayetlere Meşhurun Muhalefeti</i> | 42 |
| 7. KONU: | 49 |
| <i>Ehli-Beyt Mektebinde Namazları</i> <i>Birleştirilerek Kılmanın Hükmü</i> | 49 |
| ÖZET | 55 |

Yayıncının Önsözü

Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin koruduğu ve izleyicilerinin yok olup gitmekten muhafaza ettikleri Ehl-i Beyt (a.s) mirası İslam öğretilerinin çeşitli dallarını içine alan kapsamlı bir okuldur. Bu okul asırlar boyunca bu saydam kaynaktan su alıp ümmetin istifadesine sunan yetenekli kişiler yetiştirmiş ve İslam ümmetine Resulullah'ın Ehl-i Beyt'ini (a.s) izleyen büyük alimler sunmuş, Bunlar İslam medeniyetinin içinden ve dışından gelen çeşitli soru ve fikirlere sağlam ve ikna edici cevaplar vererek şüphelerin kökünü kazımıştır.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı, üzerine düşen sorumluluğu göz önünde bulundurup Ehl-i Beyt (a.s) çizgisini ve olanların yüce mektebini izleyerek risalet harimini savunmayı, çeşitli ekol mensupları ve İslam düşmanlarının onun gerçeklerini gizleyip yok etmek amacıyla yönelttikleri tehditleri azimli bir şekilde defetmeyi ve şüphelerine en güzel üslupla cevap vermeyi üstlenmiştir.

Bu konuda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebi ulemasının kitaplarında yer alan tecrübeler gerçekten kendi alanında paha biçilmez bir değer taşımaktadırlar. Çünkü bu tecrübeler akıl ve delile, çirkin taassup ve heveslerden arınmış bilimsel temellere dayanmaktadırlar; ayrıca selim fitrat, akıl ve mantığın ölçüleri doğrultusunda ulema ve düşünörlere hitap etmektedir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) kurultayı geçmiş asırlarda ve özellikle günümüzde İslam ve Müslömanlara karşı kin güden bazı çevrelerin internet kanalları vb. araçlarla gündeme getirdikleri şüphelere reddiye, soru-cevap ve tartışma konusunda elde ettiği zengin tecrübeleriyle hakikat susamışları için yeni bir çağ açmıştır. Bu doğrultuda her türlü çirkin davranıştan kaçınmaya özen göstermiş, akıl ve ruhların çok hızlı bir şekilde mükemmelleşmeye doğru gittiği bir sırda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bütün âleme sunduğu gerçeklerden gereğince yararlanılması için düşünörleri ve hakikat taliplerini harekete geçirmeyi azmetmiştir.

Burada şuna değinmemiz gerekiyor ki: Bu araştırma mecmuası ilim ve fazilet sahibi bir heyet tarafından hazırlanmıştır. Bu mecmuanın hazırlanmasında emeği geçen kişilerle birlikte her biri bu araştırmadan bir bölümünü

inceleyip değerli görüşlerini belirten ilim ve fazilet sahibi, araştırmacılara teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Arzu ve ümidimiz yüce Rabbimizin üzerimize bırakmış olduğu risaletin bir bölümünde yeterli çabayı harcamış olmaktır. O Rabbimizin ki, hak dini bütün dinlerden üstün kılmak için elçisini hidayet ve hak din üzere gönderdi. şahid olarak Allah yeter.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı – Kum

GİRİŞ

Bütün İslam mezhepleri öğle namazı ile ikindi namazını ve akşam namazı ile yatsı namazını bir vakitte cemetmenin caiz olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Fakat cemetmenin şartları konusunda ihtilaf etmişlerdir. Bazıları Arefe ve Muzdelifede cemetmekle yetinmişler ve bazıları da buna yolculuğu da eklemişlerdir.

Fakat üzücü olan şu ki, bazıları, Ehli Beyt (a.s) mektebini, bir mazeret olmaksızın da iki namazı bir vakitte cem etmenin caiz olduğunu söylediği için şeraite muhalefet etmekle suçlanmışlardır. Oysa ileride değineceğimiz gibi her iki gruba göre şeri deliller cemetmenin caiz olduğunu vurgulamaktadır.

İleride İmamiye'nin bu görüşünün, şer'i ölçülerle tam bir uyum içinde olduğunu görmek için bu konuyu ham İmamiye mektebinde esas olan deliller hem de İmamiye Mektebi dışındakilere göre ve onların kabul ettiği şer'i delillerle inceleyeceğiz. İşte bu nedenle aşağıda Ehl-i Beyt (a.s) Mektebinin bu

konudaki görüşünü birkaç başlıkta inceleyeceğiz.

1. Konu

Namaz Vakitleri

İslam uleması namaz vakitleri meselesini gündeme getirmiş, vaktin, namazın sıhhatinin mi yoksa farz oluşunun mu şartı olduğu konusunda ihtilafa düşmüşlerdir.

Hanefî mezhebi vaktin girmesini ne namazın farz oluşunun şartı ve ne de sıhhatinin şartı bilmiştir. Onlar diyorlar ki: Vaktin girmesi namazı edâ etmenin şartıdır. Yani vakit girmedikçe namazı eda olarak yerine getirmek sahih değildir. Hanefî mezhebi diğer mezheplerle ittifak içinde namazın vakti girmedikçe insana namazla ilgili bir mükellefiyet gelmez diyor. Namazın vakti girince de Şârî geniş süreli bir hitapla kullarını muhatap alarak namazını edâ etmelerini emreder. Yani mükellef namazı ilk vaktinde kılacak olursa, namazı doğrudur; ama onu ilk vaktinde kılmasa günah işlemiş de olmaz. Namazın tümünü vaktinde kılacak olursa örneğin ilk vaktinde veya vaktinin ortasında

kılacak olursa, bu durumda namazı Şârînin kendisinden istediği şekilde kılmış olur. Ve böylece zimmeti beri olur. Ama eğer tümünü vakti geçtikten sonra kılacak olursa, bu durumda namaz sahihtir. Fakat namazı vakti geçinceye kadar geciktirdiği için günah işlemiş olur.¹

Vakit ister namazı edâ olarak kılmanın şartı olsun, ister namazın sıhhatinin veya farz oluşunun; vakti girmedikçe namazın sahih olmadığı kabul edilirse, o halde İslam mezheplerine göre beş vakit namazın vakitleri nelerdir ve bu vakitleri nasıl tespit edebiliriz?

Güneşin zevali ve güneşin zevalinden sonra beliren gölgeyle öğle ve ikinci vaktinin girdiği anlaşılır. Güneş batınca da akşam namazının vakti girmiş olur. Güneş battıktan sonra batıdaki kıvılcığın ve bir görüşe göre de beyazlığın kaybolmasıyla yatsı namazının girdiği anlaşılır. Ufukta beliren beyazlıkla da sabah namazının vakti girer.²

Ancak Ehl-i Beyt (a.s)Mektebinde günlük namazların vakitleri İmam Sadık'dan (a.) nakledilen şu rivayete dayanmaktadır:

¹ - el-Fıkh-u ala Mezahibi'l-Erbaa ve Mezheb-i Ehl-i Beyt (a.s), c.1, s.180; salat Kitabı, mevakitu's-salati'l-mafuze babı.

² - el-Fıkh-u ala'l Mezahibi'l Erbaa, c.1, s.182; salat Kitabı, ma tu'refu bihi Evkatu's-Salat babı.

"Cebrail Resulullah'ın (s.a.a) huzuruna gelerek ona namazın vakitlerini bildirip dedi ki: Fecr doğunca sabah namazını, güneş zeval bulunca öğle namazını kıl. İkinci namazını ise ondan kısa bir süre sonra yerine getir. Akşam namazını güneş batınca, yatsı namazını ise şafak kaybolunca kıl." Sonra ertesi gün tekrar geldi ve dedi ki: Sabah namazını ilk vaktinde kıl. Resulullah (s.a.a) da vakit girer girmez sabah namazını kıldı ve sonra dedi ki: Öğleyi ikinci namazının vaktine kadar ertele ve ikindiye ise ondan bir az sonra kıl. Akşam namazını şafak kaybolmadan, yatsı namazını ise gecenin üçte biri geçince kıl. Daha sonra dedi ki: Bu iki vaktin arasındaki ortak vaktır."³ ve böylece günlük farz namazların vakitleri üç vakit oldu. Öğle ve ikinci namazının ortak vakti, akşam ve yatsı namazlarının ortak vakti ve sabah namazının vakti. Allah Teala da şöyle buyurmuştur: **"Güneşin sarkmasından gecenin kararmasına kadar namaz kıl ve sabahın Kur'an'ın(ı. Sabah namazını) da unutma. Çünkü sabah Kur'an'ı görülecek şeydir."**⁴

³ - Vesailu's-Şia , c.3, s.116, salat Kitabı, Evkatu's-salat babı, 1-4790. hadis.

⁴ - İsra, 78.

Fahri Razi, ayet-i kerimede yer alan “Ğasak” ve “Duluk” kelimelerinin anlamını açıkladıktan sonra şöyle diyor:

“Ğasak”ı karanlığın başladığı ilk zaman olarak yorumlarsak, akşamın ilk vakti “Ğasak” olacaktır. Dolayısıyla, Kur'an'da üç vaktin zikredilmiş olduğu ortaya çıkmaktadır: Zeval vakti, akşamın ilk vakti ve şafak vakti. Bu ise, zevalin; öğle ile ikindi namazlarının vaktinin olmasını gerektiriyor. Böylece bu vakit bu iki namazın ortak vaktidir. Akşamın ilk vaktinin de akşam namazı ile yatsının vakti olmasını gerektiriyor; bu durumda akşamın ilk vakti bu iki namazın ortak vaktidir. Bu ise, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam namazını ile de yatsı namazını kayıtsız şartsız birleştirerek kılmanın câiz olduğu ortaya koymaktadır. Ancak yolculuk dışında mazeretsiz olarak, namazları birleştirerek kılmanın câiz olmadığını belirten deliller de bulunmaktadır. Sonuç olarak, yolculuk, yağmur ve bunlara benzer nedenler karşısında, namazları birleştirerek kılmanın câiz olduğu kesinlik kazanmaktadır.⁵

Allame Hilli şöyle diyor:

⁵ - Tefsiri Kebir İmam Fahr-i Razî, c.21, s.27; İsrâ Suresi, 78. ayet tefsiri.

Öğle namazı ile akşam namazının her birisinin özel ve ortak olmak üzere iki ayrı vakti vardır. Öğle namazının özel vakti; güneşin zeval vaktinden itibaren öğle namazını edâ edebilecek bir zamanın geçmesine kadardır. İkinci namazının özel vakti; ikinci vaktinden ikinci namazını edâ edilebilecek kadar bir zaman kaldığı vakittir. Bu ikisi arasında bulunan zaman ise; öğle namazı ile ikinci namazının ortak vaktidir.

Akşam namazı ile yatsı namazının her birinin de özel ve ortak olmak üzere iki ayrı vakti bulunmaktadır. Akşam namazının özel vakti; akşamın ilk vaktinden itibaren akşam namazını edâ edilebilecek kadar bir zaman geçinceye kadardır. Yatsı namazının özel vakti; gece yarısına yatsı namazını edâ edilebilecek bir zaman kaldığı vakittir. Bu ikisi arasında bulunan zaman ise; akşam namazı ile yatsı namazının ortak vaktidir.

Dolayısıyla bize göre, namazları cem etmek (birleştirerek kılmak) diye bir kavram geçerli olmaz, Bu anlayış, öğle namazı ile ikinci namazının, akşam namazı ile yatsı namazını özel vakitleri olduğunu d kabul edenler için söz konusudur.⁶

⁶ - Tezkiretu'l-Fukaha, Allame Hillî, c.2, s.365, Kitabu's-Salat, Evkatu's-Salat, el-Bahsu's-Sadis Fi'l Cem'.

2. Konu:

İslam Mezheplerine Göre Namazları Birleştirerek Kılmanın Hükmü Ve Nedenleri

Günlük namazların vakitlerini, özel ve ortak vaktin ne olduğunu ayrıntılı olarak öğrendikten sonra şimdi şöyle bir soruyla karşılaşıyoruz:

Öğle namazı ile ikindi namazını bir vakitte, akşam namazı ile de yatsı namazını da bir vakitte birleştirerek kılmanın şer'i hükmü nedir?

Bütün mezhepler, Arafat'ta öğle namazı ile ikindi namazını, Müzdelife'de akşam namazı ile de yatsı namazını birleştirerek kılmanın caiz olduğu konusunda görüş birliğine varmışlardır.

Hanefî mezhebi dışındaki, Malikî, Şafî ve Hanbelî mezhepleri; yağmur, çamur, hastalık, korku yahut benzeri mazeretler nedeniyle namazları birleştirerek kılmanın câiz olduğu

konusunda görüş birliğine sahiptirler. Bu üç mezhep uleması ileride açıklayacağımız gibi yalnızca yolcu iken namazları birleştirerek kılma konusunda, ihtilaf etmişlerdir.

Şafiler şöyle diyorlar:

Namazları birleştirme sebepleri yolculuk, hastalık, yağmur, ayın sonunda beliren karanlık havada yerin çamur oluşu ve hac ibadetinde hacı adayının Arafat ile Müzdelife'de bulunmasıdır. Yolculuktan maksat mutlak yolculuktur; mesafe ister namazın seferî kılınmasını gerektirecek kadar uzun olsun, ister bundan daha kısa olsun hükmü aynıdır. Yolculuk haram yahut mekruh bir yolculuk olmamalıdır. O halde mübah yolculuk yapan bir kimsenin, öğle namazı ile ikindi namazını iki şartla birleştirip kılması caizdir.

Birinci şart: Yolcu, dinlenmek için bir yerde konakladığı zaman, zeval (öğle) vakti olursa...

İkinci şart: Yolcu, ikindi namazının vakti girmeden önce, bir sonraki dinlenme yerine güneşin batmasından sonra ulaşabilecek bir şekilde hareket eder ise namazları birleştirerek kılabilir. Güneşin sararmasından önce konaklayabilecek ise, hareket etmeden önce öğle namazını kılmalıdır. İkinci namazını da konaklayıncaya kadar ertelemelidir. Çünkü,

ikinci namazının kılınması mümkün olan bir zaman içinde konaklayacaktır. Dolayısıyla, ikinci namazını öne alması için hiçbir neden yoktur.

Yine Şafiiler şöyle diyorlar:

Yolcunun, açıklanan namazları yani öğle namazı ile ikinci namazını ve akşam ile yatsı namazını, seferilik mesafesi şartıyla, öne alarak yahut geciktirerek, birleştirip kılması câizdir. Yağmur yağışı nedeniyle de öne alarak birleştirip kılması caizdir. Namazları öne alarak birleştirip kılmak için bazı şartlar zikretmişlerdir.

Hanbelîler şöyle diyorlar:

Açıklandığı şekilde öğle namazı ile ikinci namazını ve akşam namazı ile yatsı namazını, öne alarak yahut geciktirerek, birleştirip kılmak mubahtır. Ayrı ayrı kılmanın daha çok sevabı vardır. Öğle namazı ile ikinci namazının Arafat'ta, öne alınarak birleştirilip kılınması akşam namazı ile yatsı namazının da Müzdelife'de geciktirilerek birleştirilip kılınması sünnettir. (Diğer yerlerde) birleştirilmenin mubah olmasında şu şartlar aranmaktadır:

- Namaz kılanın yolculuğu, namazın seferi olmasını gerektiren bir yolculuk olmalı.
- Namazları birleştirerek kılmayı terk ettiği zaman, meşakkate düşecek kadar hasta olması.
- Çocuk emziren veya istihazeli bir kadın olursa, her bir namaz için temizlenmesi meşakkat vereceği için, namazları birleştirerek kılması caiz olur.
- İdrarını tutamayan kişinin durumu da mazeret sahibi istihazeli kadının durumu gibidir.
- Aynı şekilde abdest almaktan ve her bir namaz için teyemmüm yapmaktan aciz olan kişinin, körler yahut yeraltında yaşamak zoruna kalan kimseler gibi namaz vaktini bilmekten aciz olan kişinin, namazlarını birleştirerek kılması mubahtır.
- Aynı şekilde canı, malı ve ya namusu için korkan kişinin ve namazları birleştirerek kılmayı terk ettiği zaman geçim nafakasına ilişkin konulara zarar gelmesinden korkan kişinin, namazları birleştirerek kılması caizdir. İşlerini terk etmeleri

mümkün olmayan kimselerin de namazları birleştirerek kılmaları caizdir.

Açıklanan bu konularda, öğle namazı ile ikindi namazının, akşam namazı ile yatsı namazının, öne alınarak yahut geciktirilerek birleştirilip kılınması mubahtır. Özel olarak akşam namazı ile yatsı namazının, kar, şiddetli soğuk, kırağı, çamur, çok soğuk fırtına ve insanı sıkıntıya sokacak oranda elbiseyi ıslatacak kadar şiddetli yağın yağmur karşısında, birleştirilerek kılınması mubahtır. Namazın evde yahut camide -cami yolunun üstü kapalı olsa da- kılınmasında hiçbir sakınca yoktur. Öne almanın yahut geciktirmenin hangisi kolayına geliyor ise onu seçmesi daha iyidir. Namaz kılan kişiye göre, öne almakla, geciktirmek eşit ise, geciktirerek birleştirip kılması daha efdaldır. Namazları öne alarak yahut geciktirerek kılma konusunda, namazların sırasına dikkat edilmesi gerekir.⁷

Hanefîler ise şöyle diyorlar:

İki durum dışında, hangi mazeretle olursa olsun, ister yolculukta olsun ister

⁷ - Dört Mezhep Fıkhı, Ceziri, c.1, s.487, Namaz Kitabı, Namazları Birleştirme Konuları.

olmasın, iki namazı bir vakitte birleştirerek kılmak caiz değildir. İki durum şunlardır:

1- Öne alarak birleştirip kılmak.

Böyle kılmanın birkaç şartı vardır:

- a) Arafat'ta olursa
- b) Hacc için ihrama girmiş olursa
- c) Müslümanların imamının arkasında namaz kılsa

d) Öğle namazını sahih olarak kılsa; batıl olduğu anlaşılrsa; yenilemesi gerekir. Bu durumda ikindi namazı ile birleştiremez. İkinci namazını vakti girince kılmalıdır.

2- Akşam namazını, yatsı namazı vaktine kadar geciktirerek onunla birleştirip kılmak.

Bu iki şartla câizdir:

- a) Müzdelife'de olursa...
- b) Hacc için ihrama girmiş olursa⁸

İbn Teymiye ise bu konuya ilişkin sorulara şöyle cevap vermiştir:

⁸ - Dört Mezhep Fıkhı, Ceziri, c.1, s.487, Namaz Kitabı, Namazları Birleştirme Konuları.

"Karanlık bir gecede şiddetli çamur ve soğuk, fırtına yahut bunlara benzer durumlarda birleştirme câizdir. Alimlerin görüşüne göre, yağmur yağmasa da camide birleştirerek kılmanın sakıncası yoktur. Bu, evde namaz kılmalarından daha üstündür; hatta namazları birleştirerek kılmayı terk ederek evde kılmak bidattır ve sünnete muhalefettir. Çünkü sünnet, beş vakit namazı, camide cemaatle kılmaktır. Ve bu, Müslümanların görüş birliğiyle, evde namaz kılmaktan daha üstündür. Aynı şekilde Malik, Şafiî ve Ahmed gibi, namazları birleştirerek kılmaya izin veren imamların görüş birliğiyle camide cemaatle kılınan namaz, evde tek başına kılınan namazdan daha üstündür. Yüce Allah daha iyi bilir.⁹

Şimdi de, sahih kitaplarda yer alan ve namazları her hangi bir mazeret olmadan kendi yaşadığı şehirde birleştirerek kılmanın caiz olduğunu açıklayan hadisleri inceleyelim:

⁹ - el-Fetava, İbn Teymiyye, s.314.

3. Konu:

Sihahlar Namazları Birleştirerek Kılmayı Onaylamaktadır

1- Said b. Cübeyr, İbn Abbas'ın şöyle dediğini nakletmiştir:

“Allah Resulü (s.a.a) öğle namazı ile ikendi namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını, korku ve yolculukta olmaksızın birleştirerek kıldı.”¹⁰

2- Cabir b. Zeyd, İbn Abbas'ın şöyle dediğini nakletmiştir:

“Peygamber (s.a.a) ile birlikte, namazları sekiz rekât olarak birleştirip kıldım.”¹¹

3- Cabir b. Zeyd, İbn Abbas'ın şöyle dediğini nakletmiştir:

“Kuşkusuz, Peygamber (s.a.a) Medine'de, yedi rekat ve sekiz rekat olarak öğle namazı ile

¹⁰ - Sahih-i Müslim: c.2, s.151, Namaz Kitabı, Catanda Namazları Birleştirme Babı.

¹¹ - Müsned-i Ahmet b Hanbel, c.1, s.221, Müsned-i Abdullah b. Abbas, h. 1921.

ikinci namazını ve akşam namazı ile yatsı namazını birleştirip kıldı.”¹²

4- Abdullah b. Şakîk’in şöyle dediği nakledilmiştir:

“Bir gün, İbn Abbas, ikindiden sonra bize konuşmaya başladı. Konuşması, güneş batıncaya ve yıldızlar ortaya çıkıncaya kadar sürdü. Onu dinleyen insanlar “Namaz, Namaz!” diye seslendiler. Beni Temim kabilesinden bir adam, onun yanına gelerek, sert bir şekilde, “Namaz, Namaz!” dedi. İbn Abbas şöyle dedi: Yazıklar olsun sana! sünneti sen mi bana öğreteceksin?” Sonra şunları ekledi: "Allah Resulünün (s.a.a) öğle namazı ile ikinci namazını, akşam namazı ile yatsı namazını birleştirerek kıldığını gördüm." Abdullah b Şakîk şöyle dedi: "Bu olaydan dolayı içimde bir eziklik kaldı. Ebu Hureyre'nin yanına giderek ona sordum. O da İbn Abbas'ın sözünü doğruladı."¹³

Başka bir rivayette de ise İbn Abbas şöyle demiştir: " Yazıklar olsun sana! Bize namazı mı öğreteceksin? Biz Allah Resulünün (s.a.a)

¹² - Sahih-i Müslim, c.2, s.152, Namaz Kitabı, Vatanda Namazları Birleştirme Babı.

¹³ - Sahih-i Müslim, c.2, s 152, Namaz Kitabı, Vatanda Namazları Birleştirerek Kılma babı ve Müsned-i Ahmed b. Hanbel, c.1, s.251, Müsned-i Abdullah b.Abbas, h. 2269.

zamanında iki namazı birleştirerek kılıyorduk."¹⁴

5- İbn Abbas'dan şöyle nakledilmiştir:

"Allah Resulü (s.a.a), öğle namazı ile ikinci namazını, Medine'de, korku ve yolculukta olmaksızın birleştirerek kıldı." Ebu Zübeyr şöyle diyor: Said'e, "Allah Resulü (s.a.a) neden böyle yaptı?" diye sordum. Said şöyle dedi: "Senin bana sorduğun gibi, ben de İbn Abbas'a sordum. İbn Abbas şöyle cevap verdi: "Ümmetinden kimsenin sıkıntıya düşmemesini istemiştir."¹⁵

6- Yine, İbn Abbas'ın şöyle dediği nakledilmiştir:

"Allah Resulü (s.a.a) Medine'de, korku ve yağmur olmaksızın, öğle namazı ile ikinci namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını, birleştirerek kıldı."¹⁶

Ebu Muaviye'nin naklettiği rivayette de İbn Abbas'a şöyle denir: "Allah Resulü (s.a.a) namazları birleştirerek kılmakla neyi

¹⁴ - Sahih-i Müslim, c.2, s.153, Namaz Kitabı, Vatanda Namazları Birleştirerek Kılma babı.

¹⁵ - Sahih-i Müslim, c.2, s.151, Namaz Kitabı, Vatanda Namazları Birleştirerek kılma babı.

¹⁶ - Sahih-i Müslim, c.2, s.152, Namaz Kitabı, Vatanda naazları Birleştirerek Kılma babı.

kastetmiştir?" İbn Abbas şöyle cevap verdi:
"Ümmetinin sıkıntıya düşmemesini."¹⁷

7- Muaz b. Cebel'in şöyle dediği nakledilmiştir:

"Allah Resülü (s.a.a) Tebük savaşında, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını, birleştirerek kıldı."

Ravi diyor ki: Ben, "Neden böyle yaptı?" diye sorduğum zaman şöyle cevap verdi: "Ümmetinin sıkıntıya düşmemesini istedi."¹⁸

Sahih-i Buharî, kendi sahihinde, namazları birleştirerek kılmayı açıklayan rivayetlerin bir kısmını "Namaz Vakitleri" kitabının "Öğle Namazı ile İkinci Namazını Geciktirmek" babında beyan ederek kayda geçirmiştir.

Cabir b. Zeyd, İbn Abasın şöyle dediğini nakletmiştir:

"Kuşkusuz, Peygamber (s.a.a) Medine'de, yedi rekat ve sekiz rekat olarak, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını, birleştirip kıldı.". Bu esnada Eyyüb, "Belki yağmurlu bir gecede kılmıştır." dedi. O da, "Belki de" dedi.¹⁹

Seyit Şerefuddin, son rivayetin altında yer alan Eyyüb'ün sözlerine ilişkin, şu

¹⁷ - Ae.

¹⁸ - Ae.

¹⁹ - Sahih-i Buharî, c.1, s.137, Namaz Kitabı, Öğle Namazının İkinci Namazına Kadar Geciktirilmesi babı.

ayeti cevap olarak zikretmiştir: **“Zanları dışında, bir şeye uymazlar.”**

Amr b. Dinyar’ın şöyle dediği nakledilmiştir:

Cabir b. Zeyd’in, İbn Abbas’tan şöyle naklettiğini duydum: Allah Resulü (s.a.a) namazları, yedi rekat ve sekiz rekat olarak, birleştirip kıldı.²⁰

"Zikru'l-İşâ ve'l-Ateme" babında, İbn Ömer, Ebu Eyyub ve İbn Abbas’dan şöyle nakletmiştir:

"Peygamber (s.a.a) akşam namazı ile yatsı namazını, onlardan birinin vaktinde birleştirerek kıldı."²¹

İbn Mesud’un rivayeti de bu rivayeti onaylamaktadır. Çünkü, İbn Mesud şöyle söylemektedir:

Peygamber (s.a.a) Medine’de, öğle namazı ile ikinci namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını cem etti. Bu konuya ilişkin, “Niçin böyle yaptınız?” dediklerinde, "Ümmetimin

²⁰ - Age, c.1, s.140, Namaz Kitabı, Akşam Namazının Vakti babı.

²¹ - Age, c.1, s.141, Namaz Kitabı, "Zikru'l-İşâ ve'l-Ateme" babı.

sıkıntıya düşmemesi için böyle yaptım”
buyurdu.²²

²² - el-Mucemu'l-Kebir, Taberani, c.10, s.218, h.
10525.

4. Konu:

Buhari Ve Müslim'in Şerhleri Sıkıntıya Düşülmemesi İçin Vatanda Namazların Birleştirilerek Kılınmasının Caiz Olduğunu İleri sürmüşlerdir

İmam Nevevî, Sahih-i Müslim şerhinde, bir önceki satırlarda açıklanan ve mezhebi esaslar üzere yorumlanan rivayetleri naklederek, bu yorumları eleştirmiştir. Şimdi bu rivayetlerle ilgili nakletmiş olduğu yorumların bazısını zikredeceğiz:

İmam Nevevî şöyle söylemektedir: Âlimlerin, bu konuda çeşitli yorumları ve görüşleri vardır. Bu yorumlar ve görüşlerden birisi, Resulullah'ın (s.a.a) namazları yağmur mazeretinden dolayı birleştirerek kılmasıdır. Bu görüş, eski âlimlerin birçoğunun, meşhur

olan görüşüdür. (Örneğin: Malik, Şafi ve Medine halkından bir cemaat.)²³

Ancak bu görüş, İbn-i Abbas'ın, "Korku olmaksızın ve yağmur bulunmaksızın, namazları birleştirerek kıldı" şeklindeki rivayeti karşısında zayıf ve batıldır.

Bu yorumlar ve görüşlerden birisi de şudur: "Bulutlu bir havada öğle namazı kılındı, bulutlar dağıldıktan (güneş ortaya çıktıktan) sonra, ikinci namazının vaktinin girdiği anlaşıldı ve ikinci namazı da kılındı böylece öğle namazı ikinci namazıyla birleştirilmiş oldu. Bu görüş de batıldır. Çünkü bu olasılık, öğle namazı ve ikinci namazı için kabul edilse bile, akşam namazı ve yatsı namazı için böyle bir yorum mümkün değildir.

Bu yorumlar ve görüşlerden bir diğeri de şudur: Öğle namazı, vaktinin sonuna kadar geciktirildi ve o vakitte kılındı. Öğle namazı bittikten hemen sonra, ikinci namazının vakti girmiş ve o da kendi vaktinde kılınmıştır. Derken, görüntü olarak iki namaz birleştirilerek kılınmıştır.

Aynı şekilde bu yorum da zayıf ve batıldır. Çünkü, rivayetlerin açıkça ortaya koymuş olduğu gerçeğe muhalefet etmektedir. Dolayısıyla kabul edilemez.

²³ - İrşadü's-Sarî, c.2, s.222, Namaz Vakitleri Kitabı, Namazı Erteleme babı, 543. hadisin şerhi.

İmam Nevevî şöyle ekliyor:

İbn Abbas'ın konuşurken yapmış olduğu davranış ("Namaz, namaz!" diye seslenen kişiye verdiği cevap) ve kendi davranışını onaylatmak için, hadisi delil olarak getirmesi... aynı zamanda Ebu Hureyre'nin, bu davranışı ret etmeyerek doğrulaması... bu tevilin batıl ve yanlış olduğunun kanıtlarıdır.²⁴

İbn Abdulbir, Hattabi ve başka kişiler de bu görüşü, namazların birleştirilerek kılınmasının bir nevi kolaylık ve ruhsat olduğunu bunu namazları görüntü olarak namazları birleştirerek kılmak olarak yorumlamak onu kolaylık ve ruhsat olmaktan çıkarır, Çünkü her namazın ilk ve son vakitlerini tespit edebilmek uzmanların çoğunun bile bilemediği konulardandır. Bu bağlamda, halkın genelinin bu konuları bilmesi çok daha zor olur.

Bu konuda şöyle demişlerdir: Namazın birleştirilerek kılınması onun bir ruhsat olduğunu göstermektedir. İbn Abbas da şöyle demiştir: "Ümmetinin sıkıntıya girmemesini istemiştir."

²⁴ - Sahih-i Müslim Şerhi Nevevî, c.5, s.217, Yolcu Kitabı, Yolculukta Namazları Birleştirmenin Cevazı babı.

Yine şöyle demişlerdir: İki farz namazı, birleştirilerek kılmayı vurgulayan rivayetler, onlardan herhangi birinin, yani ikinciye öne alarak birincinin vaktinde veya birinciye erteleyerek ikincinin vaktinde, onunla birlikte kılınacağını ifade eder.

Hakeza demişlerdir ki: Hadis kitaplarında yer alan "Namazları Birleştirmek" ile ilgili rivayetlerin tamamının açıkça vurguladığı şey de işte budur. İşte bu konu tartışma konusudur.²⁵ (Bir namazı kendi vaktinin sonunda ve diğerini vaktinin başında kılarak görünürde birleştirmek, namazları birleştirmesi konusunda bir alakası yoktur.)

Nevevî şöyle demiştir: Bu yorum ve görüşlerden bir diğeri de, hastalık mazereti yahut buna benzer şeyler karşısında, namazları birleştirilerek kılmanın caiz olduğu görüşüdür. Ahmet b. Hanbel ve ashabımızdan olan Gazi Hüseyin, bu görüşün savunucularındandır. Hattabî, Mütevellî ve ashabımızdan olan Ruyanî de bunu benimsemişlerdir. İşte bu hadislerin zahiri için benimsenmiş te'vildir.²⁶

²⁵ - İrşadu's-Sarî, c.2, s.222, Namaz Vakitleri Kitabı, Namazı Geciktirme babı. .

²⁶ - Sahih-i Müslim (Nevevî Şerhi), c.5, s.218, Namaz Kitabı, Yolculukta İki Namazı Birleştirilerek Kılmanın Caiz Olması babı.

Bazı şahsiyetler bu te'vili reddederek şöyle demişlerdir: "Namazları birleştirmek, hastalıktan dolayı olduğu söylenmiştir." Nevevî de bu yorumun güçlü olduğunu savunmuştur. Ama bu kabul edilmez. Çünkü, namazları birleştirerek kılmak, hastalık için olsaydı, hasta olan kişiler dışında hiçbir kimse efendimizle (s.a.a) birlikte namazları birleştirerek kılmazdı. Ancak açık olan şu ki: Peygamber (s.a.a) namazları, bütün sahabe (hasta olan, olmayan) ile birlikte birleştirerek kılmıştır ve İbn Abbas da bunun doğruluğunu, kendisinden rivayet edilen hadiste açıklamıştır.²⁷

²⁷ - Muvatta-ı Malik (Zergani şerhi), c.1, s.263, İki Namazı Birleştirme babı.

5. Konu:

Namazların Kayıtsız Şartsız Birleştirilmesini Caiz Kılan Kanıtlar

Bu kanıtlar, “Yolculuk dışında, namazları birleştirerek kılmak caiz olmadığına inanan kişilerin görüşünü batıl etmektedir. Onlardan bazıları şunlardır:

- 1- Ehl-i Sünnet'in, Buharî dışındaki bütün sahih kitapları, “İki Namazın Birleştirilerek Kılınması” başlığı ile bab açmışlardır. Bu bablarda, Namazları birleştirerek kılmanın kayıtsız şartsız câiz olduğunu açıklayan hadisleri zikretmişlerdir. Dolayısıyla, bunun kendisi bile, yolculukta olsun yahut olmasın, mazeretli olsun yahut olmasın, namazları kayıtsız şartsız birleştirerek kılmaya delil olmaktadır.²⁸

Eğer böyle olmasaydı, mutlaka "Vatanda Namazları Birleştirerek Kılma" ve "Yolculukta

²⁸ - Peşaver Geceleri - Seyyit Muhammet Şirazi, s.38.

Namazları Birleştirerek Kılma" başlığı altında özel bablar açarlardı. Ancak, böyle yapmamışlardır. Sadece hadisleri, bir bab başlığı altında zikretmişlerdir. Bu ise, namazları kayıtsız şartsız birleştirerek kılmaya delildir. Buharî, kendi kitabında, bu yolu izlememişse de sorun değildir. Çünkü, Müslim, Tirmizî, Nesaî, Ahmet b. Hanbel, Mislim ve Buharî'ye şerh yazanların, bu yolu izlemesi kanıt olarak yeterlidir. Buharî, bu konuyla ilgili olan hadisleri, başka bir başlık altında zikretmiştir.

- 2- Alimlerin, "Namazları kayıtsız şartsız birleştirerek kılmak caiz değildir" fetvası, rivayetlerin zahirinden anlaşılan manaya değil, yalnızca kendi yorumlarına dayanmaktadır.
- 3- Sihahlar, birleştirerek kılmanın caiz oluşunun sebebinin, ümmetten hiçbir kimsenin sıkıntıya düşmemesi olduğunu açıklamışlardır. Buna göre namazları birleştirerek kılma hükmü, mutlak surette genişlik kazandırmak ve ayrı ayrı kılma nedeniyle ortaya çıkacak sıkıntıyı gidermek içindir. Kaldı ki yolculuk esnasında, namazları birleştirerek kılmayı açıklayan hadisler, yolculukla sınırlanmamaktadır. Çünkü bu hadislerde sebep mutlaktr. Seferin, sefer

olma açısından onlarda bir etkisi yoktur. Aynı şekilde, hastalık, yağmur, çamur ve korkunun da kendiliklerinden bir özellik ve etkisi yoktur. Bu konu, genel ifadenin özel bir yerde kullanılması gibidir. Yalnızca ona has değil, aksine bütün mısdaqlarını içine almaktadır.

Nitekim altıncı konuda daha geniş bir şekilde bunu açıklayacağız.²⁹

4- Âlimler, vatanda, namazları birleştirerek kılmanın caiz olduğunu açıklamışlardır.

Nevevî şöyle diyor: İmamların bir gurubu, kişinin alışkanlık edinmemesi şartıyla, yaşadığı yerde de namazları birleştirerek kılmasının caiz olduğuna inanmaktadırlar. İbn Sirin ve Malikî mezhebinden Eşheb böyle diyorlar. Hattabi, bunu, Şafii mezhebinden olan Kaffal Şaşi el-Kebir'den, Ebu İshak Mervezi'den ve bir grup hadis ehlinden nakletmektedir ve İbn Munzir de bu görüşü benimsemiştir.

Nevevî şöyle ekliyor: "İbn Abbas'ın "Ümmetinin sıkıntıya düşmemesini istemiştir" şeklindeki sözü bunu onaylamaktadır. Çünkü hastalık yahut onun dışında herhangi bir neden zikretmemiştir. Allah daha iyi bilir."

²⁹ - Fıkhi Meseleler-Şerefuddin, s.22, İki Namazı Birleştirmek.

Aynı şekilde, bu sözü, âlimlerin birçoğu açıklamışlardır. Örneğin, Zergani, Muvatta Şerhi'nde, Askalani, Kastalani ve İbn Abbas'ın bu hadisine şerh yazan diğer kimseler, namazın kayıtsız şartsız vatanında birleştirilerek kılınabileceğine inanmaktadırlar.³⁰

³⁰ - Sahih-i Müslim, Nevevî Şerhi, c.5, s.218, Yolcu Namazı Kitabı, İki Namazı Birleştirmek.

6. Konu:

Ehli-Beyt (a.s) Mezhebi Dışında, Ehl-i Sünnetin Sahih Kitaplarının Açıkladığı Rivayetlere Meşhurun Muhalefeti

Konunun bu bölümünde, Sihah kitaplarında yer alan ve mazeret sahibi olmadan, iki namazın birleştirilerek kılınmasının caiz olduğunu belirten açık ve net rivayetleri aktaracağız. Bu rivayetler, birkaç nükteyle birlikte, diğer mezheplerin meşhur olan görüşüne muhalefet etmektedir:

1- Ehl-i Sünnetin sahih kitapları, Peygamberin (s.a.a), mazereti olmaksızın, yaşadığı yer (Medine) de iki namazı birleştirerek kıldığını zikretmişlerdir. Örneğin, şu kitaplarda buna değinilmiştir:

- Sahih-i Buharî: c. 1, s. 140, Akşam Namazı Babı
- Sahih-i Müslim: c. 5, s. 215, Yolcu Namazı Kitabı, Yolculukta İki Namazı Birleştirerek Kılma.

- Sünen-i Ebi Davud: c. 2, s. 6, Namaz Kitabı, İki Namazı Birleştirerek Kılmak Babı, h.214.
- Sünen-i Tirmizî: c. 1, s. 355, Namaz Babları, 24. bab, İki Namazı Birleştirerek Kılmayı Gerektiren Şeyler, h.187.
- Sünen-i Nesaî: c.1, s.491, Namaz Vakitleri Kitabı, Vatanda İki Namazı Birleştirerek Kılmak, h.1573.
- el-Muvatta: s.91, h.332.
- Sünen-i Darkutni: c. 1, s. 395, Yolcu Namazının Niteliği Babı, h.5.
- El-Mucemul Kebir, Taberani: c.10, s.218, h.10525.
- Kenzu'l-Ummal: c. 8, s. 246, Yolcu Namazında Dördüncü Bab, h. 22764

Aynı şekilde, peygamberin (s.a.a) mazeretli olarak namazları birleştirerek kıldığı da şu kitaplarda zikredilmiştir. Örneğin:

- Sünen-i Darkutni: c. 1, s. 389, Yolculukta İki Namazı Birleştirerek Kılma Babı, h. 1, 2, 3,
- Sahih-i Müslim (Nevevî Şerhi): c. 5, s. 218, Yolcu Namazı Kitabı, İki Namazı Birleştirerek Kılma

İbn Abbas'ın, Peygamber'in (s.a.a), mazeretli ve mazeretsiz olarak namazları birleştirip kıldığına dair iki çeşit rivayet

naklederken onun, Peygamber'in (s.a.a) bu davranışından namazların kayıtsız şartsız birleştirilerek kılınmasının câiz olduğunu anladığını görmekteyiz. Bu anlayışı, Ebu Hureyre, kendisinden, İbn Abbas'ın davranışına ilişkin soru sorduklarında onaylamakta ve şunu da eklemektedir:

İbn Abbas, mazeretsiz olarak, akşam namazını erteleyerek yatsı namazı ile birleştirip kılınca, birisi ona itiraz etti, o da itiraz eden kişiye "Serseri! Bize namazı sen mi öğreteceksin? Biz, Peygamber'in (s.a.a) zamanında iki namazı birleştirerek kılıyorduk" diyerek onu azarladı.³¹

2- Hadislerde, kayıtsız şartsızdır. Örneğin: "Peygamber (s.a.a) bizimle birlikte, korku olmaksızın ve yolculukta da bulunmaksızın, öğle namazı ile ikinci namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını, birleştirerek kıldı." diye nakledilmiştir.³²

Bazı hadislerde şu açıklama da yer alır: Ebu Zübeyr şöyle dedi: Said'e, "Bunu niçin böyle yaptı?" diye sordum.

³¹ - Sahih-i Müslim, c.2, s.153, Namaz Kitabı, Yolculukta İki Namazı Birleştirerek Kılmak.

³² - Sahih-i Müslim, Nevevî Şerhi, c.5, s.215, Yolcu Namazı Kitabı, Yolculukta İki Namazı Birleştirerek Kılmak.

Said şöyle dedi: "Senin, bana sorduğun şekilde, ben de İbn Abbas'a sordum. Şöyle cevap verdi: "Ümmetinden hiçbir kimsenin sıkıntıya düşmemesini istemiştir."³³

Peygamber (s.a.a) Tebük savaşında, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını birleştirerek kılmıştır. Ravi şöyle diyor: Ben, "Neden böyle yaptı?" diye sorduğumda şöyle cevap verdi: "Ümmetinin sıkıntıya düşmemesini istedi."³⁴

"Peygamber (s.a.a) namazları, yağmur yağışı olmaksızın da birleştirerek kıldı."³⁵

"Peygamber (s.a.a) korku olmaksızın ve yolculukta da bulunmaksızın, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını birleştirerek kıldı."³⁶

"Peygamberin (s.a.a) arkasında, yedi rekat ve sekiz rekat olmak üzere namazları birleştirerek kıldım."³⁷

Bu açık ve net rivayetler "Yalnızca mazeretli olarak kılınabilir" görüşünü çürütmektedir.

³³ - Sahih-i Müslim, Nevevî Şerhi, c.5, s.215, Yolcu Namazı Kitabı, Yolculukta İki Namazı Birleştirerek Kılmak.

³⁴ - Ae.

³⁵ - Sünen-i Ebu Davud, c.2, s.6, Namaz Kitabı, İki Namazı Birleştirerek Kılma Babı, h. 1214.

³⁶ - Muvatta, s.91, h.332.

³⁷ - Sünen-i Nesaî, c.1, s.290.

Evet, Tirmizî, bu rivayetlere aykırı olarak, senet açısından “zayıf” bir rivayet nakletmektedir. Ebu Seleme Yahya b. Hanefî Basrî şöyle diyor: Mu'temer b. Süleyman, babasından, Haneş'ten, İkrime'den, İbn Abbas'tan o da Peygamber'den (s.a.a) şöyle buyurduğunu nakletti:

“Kim, mazeretsiz olarak iki namazı birleştirerek kılsa, büyük günah kapılarının birinden gelmiştir.”

Ebu Musa ve Haneş şöyle demişlerdir:

Bu rivayeti, Ebu Ali Rahbi lakabı ile meşhur olan Hüseyin b. Kays nakletmiştir. Hüseyin b. Kays ise, hadis âlimlerince zayıf bilinmektedir. Buna ilave olarak, Ahmet bin Hanbel ve onun dışındakiler de onun zayıf olduğunu söylemişlerdir.³⁸

Buharî ona ilişkin şöyle demiştir:

Onun hadisleri zayıf olduğundan yazılmaz.

Akilî de kendi rivayetinde şöyle demiştir:

“Kim, mazeretsiz olarak iki namazı birleştirerek kılsa, büyük günah kapılarından birinden gelmiştir.” hadisine uyulmaz, bu hadis ancak bu ravi ile tanınır, aslı yoktur. Oysa bunun karşısında İbn Abbas'ın, "Peygamber (s.a.a) öğle namazı ile ikinci

³⁸ - Sünen-i Tirmizî, c.1, s.356, Namaz Babları, 24. bab, İki Namazın Birleştirilmesini Gerektiren Şeyler, h.188.

namazını birleştirerek kıldı"³⁹ şeklindeki sahih rivayeti vardır."

Buna göre hadislerdeki mutlaklık kısıtlanmaz.

3- Kısaca, mezhep imamları, iki namazı birleştirerek kılma konusunda çıkmaza girmişlerdir. Dolayısıyla, hadislerin açıkça belirttiği şeyin tersine fetva vermişlerdir. Bu çıkmazın çözümü, namazların şerî vakitlerini ve onları özel ve ortak vakitlerine ayırmaya bağlıdır. Böyle bir kısımlandırmaya bağlı olmak, sorunun şu şekilde sorulmasını gerektirmektedir:

İki namazı birine özgü olan vakitte birleştirerek kılmak caiz midir?

Böyle bir soru, konunun içinde var olan ihtilafı büyük ölçüde giderecektir. Bu soruya, Ehli-Beyt (a.s) Mektebi şöyle cevap vermiştir:

İki namazın müşterek bir vakiti vardır. Sınırlandırma, yalnızca fazilet açısındanadır. Her iki namaz için özel bir vakit yoktur. Ancak öğle namazı, ikindi namazından önce kılınmalıdır.⁴⁰

Öteki mezhep alimleri, namazların bir vakitte cem edilmesini yasaklayarak,

³⁹ - Age, 188. hadisin haşiyesinde.

⁴⁰ - Vesailu's-Şia, c.3, s.116, Salat kitabı, h.1-4795; el-Hilaf, Şeyh Tusî, c.1, s.257.

namazların her birini, öbürünün vakti dışındaki bir vakite kısıtlandırmaya çalışmışlardır.⁴¹

Böylece iki fırkadan her biri, konuları aynı olmayan ayrı ayrı meselelerde birbirlerine karşı hüküm vermektedirler. İhtilaf ise konu farklı olduğu zaman değil, aynı olduğu zaman söz konusu olabilir.

⁴¹ - el-Fikh-u ala'l Mezahibi'l-Erbaa, salat kitabı, iki namazı cem etme konusu.

7. Konu:

Ehli-Beyt Mektebinde Namazları Birleştirerek Kılmanın Hükümü

Ehl-i Beyt (a.s)'ın izleyicileri, birçok rivayetler ışığında, iki namazı birleştirerek kılmanın caiz olduğunu açıklamışlardır. Bu konu, namaz vakitlerinin hükümleriyle bağlantılı olduğu için iki namazı birleştirerek kılmanın hükümlerini açıklamadan önce, namaz vakitlerini açıklamanın gerekli olduğunu düşünüyöruz.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Şüphesiz, namaz, müminlere belirli vakitlerde kılmaları için, farz edilmiştir.”⁴²

Yine şöyle buyurmaktadır:

“Güneşin zeval vaktinde, gece karanlığı basınca ve fecr zamanı namaz kıl. Şüphesiz, fecr namazı, tanık olunan bir namazdır.”⁴³

⁴² - Nisa, 103.

⁴³ - İsrâ, 78.

Müfessirler, son ayette geçen “*Duluk*” kelimesinin anlamı hakkında ihtilaf etmişlerdir. Bir grup şöyle söylemiştir:

“*Duluki'sh - Şems*” güneşin zeval vaktidir. İbn Abbas, İbn Ömer, Cabir, Ebu Aliye, Hasan, Şa'bî, Ata, Mücahit ve Kutade bu görüşün savunucusudurlar. Buna göre burada emredilen namaz öğle ve ikinci namazlarıdır. Bu görüş İmam Bakır (a.s) ve İmam Sadık'dan (a.s) da nakledilmiştir. Dolayısıyla, beş vakit namazın, bu ayette toplanmış olduğu ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki: Güneşin zeval vakti namazları, öğle namazı ile ikinci namazıdır. Gece karanlığı vakti namazları da akşam namazı ile yatsı namazıdır. Fecr namazı ise sabah namazıdır. Böylece beş farz namaz oluşmaktadır.⁴⁴

Tabersî “Mezkur ayetle böyle istidlal etmek mümkündür” diyerek, şunları söylemiştir:

Yüce Allah, güneşin zeval vaktinden gece karanlığı vaktine kadar olan zaman diliminde, dört vakit namaz karar kılmıştır. Bu bağlamda, güneşin zeval vaktinden, batmasına kadar olan vakit, öğle namazı ile ikinci namazının ortak vakti olmaktadır. Güneşin batmasından, gece yarısına kadar olan vakit de, akşam namazı ile

⁴⁴ - Mecmau'l-Beyan, c.6, s.282, İsrâ Suresinin 78. ayetinin tefsiri.

yatsı namazının ortak vaktidir. Sabah namazı ise “Fecr Namazı” olarak tek başına zikredilmiştir.

Dolayısıyla, ayet-i kerime, beş farz namazı ve vakitlerini açıklamış olmaktadır. Bu açıklamayı, Ayyaşi'nin, Ubeyd Zurare kanalıyla, İmam Cafer Sadık'dan (a.s) naklettiği şu rivayet onaylamaktadır:

“Yüce Allah, güneşin zeval vaktinden, gece yarısına kadar olan zaman diliminde, dört namaz farz kılmıştır. Bunların ilk vakti güneşin zeval vaktinden batmasına kadar olan zaman diliminde iki namaz vardır. Ancak, şu (öğle namazı), ondan (ikinci namazından) önce kılınmalıdır. Güneşin batmasından gece yarısına kadar olan zaman diliminde de iki namaz vardır. Ancak, şu (akşam namazı), ondan (yatsı namazından) önce kılınmalıdır.”⁴⁵

Şeyh Tusî şöyle söylemiştir:

"Güneş zeval vaktine girdiği zaman, öğle namazının vakti girmiş olur. O vakit içinde, dört rekât namaz kılınabilecek kadar bir zaman, öğle namazının özel vaktidir.”⁴⁶

Şeyh Tusi, namazları birleştirerek kılma konusunda da şöyle demiştir:

⁴⁵ - Mecmau'l-Beyan, Tefsiru'l-Kur'an, Tabersî, c.6, s.283, İsrâ Suresinin 78. ayetinin tefsiri.

⁴⁶ - Hilaf, Şeyh Tusî, c.1, s.257.

"Yolculukta ve vatanda, yağmur zamanı ve yağmur olmayan zamanda, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam namazı ile de yatsı namazını birleştirerek kılmak caizdir. Namazları birleştirerek kılmak, ister öğle namazın vaktinin başlangıcında olsun, isterse ikindi namazının vaktinde olsun, caizdir."⁴⁷

Yine Allame Hilli şöyle diyor:

Öğle namazı ile akşam namazının her birisinin özel ve ortak olmak üzere iki ayrı vakti vardır. Öğle namazının özel vakti; güneşin zeval vaktinden itibaren öğle namazını edâ edebilecek bir zamanın geçmesine kadardır. İkinci namazının özel vakti; ikindi vaktinin sonundan ikindi namazını edâ edilebilecek kadar bir zaman kaldığı vakittir. Bu ikisi arasında bulunan zaman ise; öğle namazı ile ikindi namazının ortak vaktidir.

Akşam namazı ile yatsı namazının her birinin de özel ve ortak olmak üzere iki ayrı vakti bulunmaktadır. Akşam namazının özel vakti; akşamın ilk vaktinden itibaren akşam namazını edâ edilebilecek kadar bir zaman geçinceye kadardır. Yatsı namazının özel vakti; gece yarısına yatsı namazını edâ edilebilecek bir zaman kaldığı vakittir. Bu ikisi

⁴⁷ - Mebsut - Şeyh Tusî, c.1, s.140, Namaz Kitabı, Yolcu Namazı.

arasında bulunan zaman ise; akşam namazı ile yatsı namazının ortak vaktidir.

Mazeretsiz olarak da namazları birleştirerek kılmanın caiz olduğuna dair birçok rivayet vardır. Onlardan bazıları şöyledir: Abdullah b. Sinan, İmam Sadık'dan (a.s) şöyle nakletmiştir:

“Peygamber (s.a.a) öğle namazı ile ikindi namazını, bir ezan ve iki kametle birleştirerek kıldı. Yine, akşam namazı ile yatsı namazını da bir ezan ve iki kametle, vatanda mazeretsiz olarak birleştirip kıldı.”⁴⁸

İshak b. Ammar İmam Cafer-i Sadık'tan (a.s) şöyle rivayet etmektedir: Hazret buyurdu ki: Resulullah (s.a.a) öğleyle ikindi namazını hiçbir sebep ve sorun olmaksızın bir yerde kıldı. Ömer - Resulullah'a (s.a.a) karşı halkın en cüretkârıydı-, "Namazda yeni bir şey mi oldu?" dedi. Resulullah (s.a.a) buyurdu ki: "Hayır, ümmetime genişletmek istedim.”⁴⁹

Abdullah b. Ömer şöyle nakletmiştir:

⁴⁸ - Vesail, c.3, s.160, Namaz Kitabı, 33. bab, İki Namazı Birleştirerek Kılmak.

⁴⁹ - Age. c.3, s.162; Namaz kitabı, 33. bab, İki Namazı Birleştirerek Kılmak, h.8.

"Peygamber (s.a.a) Medine'de ikamet ettiği zamanda, yolcu olmaksızın, namazları birleştirerek kıldı."⁵⁰

⁵⁰ - Vesail, c.3, s.160, Namaz Kitabı, 33. bab, İki Namazı Birleştirerek Kılmak, h.2.

ÖZET

İslami mezheplere göre namaz vakitlerinin (küçük bir ihtilaf dışında) ittifak edilen bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Dolayısıyla, beş namaz için üç vakit, şöyle şekillenmektedir:

Öğle namazı ile ikindi namazının, ortak bir vakti vardır. Akşam namazı ile yatsı namazının da ortak bir vakti vardır. Yalnızca, sabah namazının, kendine has özel vakti vardır. Önceki sayfalarda geniş bir şekilde açıkladığımız gibi, öteki dört namazın (öğle, ikindi, akşam, yatsı) da kendilerine has özel vakitleri bulunmaktadır.

Müşterek vakitleri olması hasebiyle, öğle namazı ile ikindi namazını, akşam ile de yatsı namazını birleştirip kılmak bütün mezheplere göre câizdir. Var olan ihtilaf ise yalnızca nedenleri hakkındadır. Yani, namazları birleştirerek kılmayı, hastalık, acizlik, çamur, yolculukta olmak, Arafat'ta bulunmak veya yağmur gibi nedenlere bağlamışlardır.

Ehli-Beyt (a.s) Mektebi izleyicileri ise şöyle inanmaktadırlar:

"Namazları birleştirerek kılmak, mazeretli olsun yahut olmasın, (hadislerde açıklandığı üzere ümmete sıkıntı olmaması için) mutlak surette caizdir. Bu görüşü, Ehl-i Sünnet'in müsnedleri ve sahih kitaplarında yer alan⁵¹ve kendi kitaplarında da bulunan sahih rivayetler de tasdik etmektedir.⁵² Ehl-i Sünnet âlimleri ise, bu rivayetleri yorumlamak yoluna başvurmuşlardır. Bu yorumlar ise, rivayetlerin zahirinden anlaşılan "Namazları, kayıtsız şartsız, birleştirerek kılmak caizdir" hükmünün aksinedir onlar hüküm ve fetvalarını, bu tevellere dayandırmışlardır.

Hamd âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.

⁵¹ - Sahih-i Buharî, c.1, s.140; Sahih-i Müslim, Şerhi Nevevî: c.5, s.215, Sünen-i Ebu Davud, c.2, s.6; Sünen-i Tirmizî, c.1, s.355; Sünen-i Nesaî, c.1, s.491; Muvatta, s.91; Sünen-i Darkutni; c.1, s.395; Mu'cemu'l-Kebir, Taberani; c.10, s.218; Kenzu'l-Ummal, c.8, s.246.

⁵² - Vesail, c.3, s.160, Namaz kitabı, 33. bab, İki Namazı Birleştirerek Kılmak, h.1 ve 2.